Gemeente Amsterdam

DB

Voordracht voor DB Stadsdeel Oost van 12 mei 2026

Portefeuille: Monumenten en Erfgoed (52)

Agendapunt: B6

Tekst van openbare besluiten wordt gepubliceerd

Onderwerp

Starten procedure al dan niet aanwijzen gemeentelijk monument voor het Kraaipancomplex aan de Kraaipanstraat, De La Reijstraat, Albert Luthulistraat, Vaalrivierstraat, Schalkburgerstraat, Transvaalkade, Transvaalstraat, Cronjéstraat, Colensostraat

Het dagelijks bestuur Stadsdeel Oost besluit

1. Kennis te nemen van de aanvraag van Erfgoedvereniging Heemschut (d.d. 4 januari 2015) het Kraaipancomplex aan te wijzen als gemeentelijk monument (bijlage 01A-01B);
2. Kennis te nemen van de waardestelling van het Kraaipancomplex opgesteld door Bureau Monumenten en Archeologie (bijlage 02);
3. Kennis te nemen van het positieve advies van de Commissie Omgevingskwaliteit (bijlage 03);
4. Instemmen met het starten van de procedure al dan niet aanwijzen gemeentelijk monument voor het Kraaipancomplex aan de Kraaipanstraat 2-38, 40-48, 1-51, 53-61; De La Reijstraat 18-24, 28-42, 17-23, 25-39; Albert Luthulistraat 1-41; Vaalrivierstraat 11, 13-23; Schalk Burgerstraat 2-140, 45-131; Transvaalkade 79- 83, 84-102, 103-108; Transvaalstraat 131-143; Cronjéstraat 2-6, 8-12; Colensostraat 1-25, 2-28.

Kernboodschap

Het dagelijks bestuur van stadsdeel Oost besluit de procedure te starten om het Kraaipancomplex al dan niet aan te wijzen als gemeentelijk monument.

Bestuurlijke achtergrond

Deze aanvraag van Erfgoedvereniging Heemschut is ruim tien jaar blijven liggen bij het stadsdeel. Conform het besluit in de staf van 26 februari 2024 van portefeuillehouder Jan-Bert Vroege pakken we de in abuis geraakte aanvraag weer op. De aanvraag van de erfgoedvereniging is voor vijf complexen, deze worden stapsgewijs aan het dagelijks bestuur voorgelegd.

Bestuurlijke prioriteit

n.v.t.

Wettelijke grondslag

De aanwijzing van een gemeentelijk monument is op basis van Erfgoedverordening Amsterdam, artikel 3, eerste lid, een bevoegdheid van het college van B&W. Deze bevoegdheid is op grond van de Verordening op de stadsdelen en het stadsgebied Amsterdam 2022 gemandateerd aan het dagelijks bestuur.

Onderbouwing besluit

Ad 1. Erfgoedvereniging Heemschut heeft op 4 januari 2015 het dagelijks bestuur verzocht de status van gemeentelijk monument toe te kennen aan het Kraaipancomplex (bijlage 01A-01B). Aanleiding was het voor de erfgoedvereniging onduidelijke reden ontbreken van verschillende panden in de

selectie van het Gemeentelijk Monumenten Project en dat terwijl de panden aan het eind van de twintigste eeuw waren geselecteerd als rijksmonument. De erfgoedvereniging acht het daarom noodzakelijk om deze objecten te beschermen als gemeentelijk monument. De panden beschikken volgens de erfgoedvereniging over bijzondere kwaliteiten, veelal van landelijk belang. De panden van het Kraaipancomplex zijn ontworpen door architecten J. Gratama en G. Versteeg. De stedenbouwkundige opzet en bebouwing van de wijk zijn voor de bouwtijd zeer modern en een goed voorbeeld van sociale woningbouw.

Ad 2. Bureau Monumenten en Archeologie heeft bijgevoegde beschrijving (bijlage 02) over het complex opgesteld. De conclusie is dat het Kraaipancomplex stedenbouwkundig van eminent belang is. Met name de wijze waarop de architectuur de stedenbouwkundige ruimte vormgeeft en de afwisseling van de grootstedelijke straatwanden met de intieme binnenstraten en pleinen zijn van hoge stedenbouwkundige waarde. Het complex vormt in die zin een vingeroefening voor Berlages Plan Zuid, het stedenbouwkundige meesterwerk dat van internationaal belang is. Ook is het complex van belang vanwege de kwaliteit van het architectonisch ontwerp met beeldbepalende trapgevels, hoektorens en monumentale poorten van Jan Gratama en collegas en vormt het hoofdwerk in Gratamas oeuvre. Een belangrijke rol was weggelegd voor kleur in de gevelarchitectuur waardoor de ritmiek van de gevels werd versterkt en voor samenhang zorgde in de afzonderlijke onderdelen. Door de renovatie uit 1986 heeft het complex weliswaar aan zeggingskracht verloren, maar de kwaliteit van de architectuur is zo hoog dat deze ondanks de verschraling nog steeds van grote architectonische waarde is. De Kraaipanbuurt behoort verder tot een van de hoogtepunten van de door de woningbouwverenigingen gerealiseerde sociale woningbouw uit het begin van de twintigste eeuw door onder meer het harmonieuze samenspel van laagbouw en hoge bebouwing waardoor het complex als een stadje binnen zware vestingmuren aanvoelt. Het beschikt dus ook over cultuurhistorische waarden.

Ad 3. De Commissie Omgevingskwaliteit adviseert op 3 november 2025 (bijlage 03) het Kraaipancomplex aan te wijzen als gemeentelijk monument. Dit vanwege de hoge stedenbouwkundige, architectonische en cultuurhistorische waarde. De sterke samenhang tussen stedenbouw en architectuur en de combinatie van de grootstedelijke gevelwanden en de kleinschalige binnenwereld zijn uitzonderlijk en van hoge kwaliteit. Het complex is voor Amsterdam een van de hoogtepunten van de sociale woningbouw uit het begin van de 20ste eeuw.

Ad 4. Concluderend besluit het dagelijks bestuur de procedure te starten zoals opgenomen in de Erfgoedverordening Amsterdam, voorbescherming op te leggen en de belanghebbenden om hun zienswijze te vragen. De voorbescherming treedt in werking tot het nemen van het besluit van wel of niet aanwijzen door het dagelijks bestuur. De belanghebbenden krijgen de mogelijkheid hun zienswijzen in te dienen met een termijn van 6 weken. Het dagelijks bestuur zal alle rechtstreeks betrokken belangen afwegen alvorens een besluit te nemen.

Advies en afstemming

Het advies van de Commissie Omgevingskwaliteit (d.d. 3 november 2025) is bijgevoegd in de bijlagen.

Duurzaamheid

Het besluit helpt bij onze doelen voor duurzaamheid. Het besluit zorgt voor:

- Minder uitstoot van broeikassen (klimaatneutrale stad), de productie van nieuwe bouwmaterialen en de bouw van nieuwe gebouwen zijn zeer energie-intensief en gaan gepaard met aanzienlijke CO2-uitstoot. Door bestaand erfgoed te behouden, onderhouden

en te verduurzamen, wordt deze uitstoot vermeden. Hoewel monumentale panden veelal van nature niet energiezuinig zijn, zijn er veel mogelijkheden om ze te verduurzamen zonder hun erfgoedwaarden te verliezen.

- Verminderen en hergebruik van materialen (circulaire stad), monumenten staan er vaak al honderden jaren. Dit betekent dat er in al die tijd geen sloop en nieuwbouw heeft plaatsgevonden, wat een enorme besparing van grondstoffen en energie oplevert. Door erfgoed te behouden en te hergebruiken, wordt het concept van de circulaire economie in de praktijk gebracht. Er wordt minder afval geproduceerd en de behoefte aan nieuwe grondstoffen wordt verminderd.

Participatie

Na de start van de procedure zullen de belanghebbenden om hun zienswijze worden gevraagd. De zienswijzentermijn is 6 weken (conform de Algemene wet bestuursrecht). De zienswijze(n) worden meegewogen bij het nemen van het uiteindelijke besluit.

Financiële onderbouwing

Het aan- of afwijzen van de status van gemeentelijk monument heeft geen financiële gevolgen voor de gemeente.

Communicatie

Binnen de gemeente

Opnemen in de te publiceren besluitenlijst

Buiten de gemeente

In overleg met de communicatieadviseur Bureau Monumenten en Archeologie en de woordvoerder van stadsdeel Oost.

Documenten

Registratienr.	Naam
AD2026-014141	Stadsdeel Oost Voordracht (pdf)
AD2026-014152	02 Beschrijving_Kraaipanbuurt_geactualiseerd.pdf (pdf)
AD2026-014153	03 COK_advies Kraaipancomplex.pdf (pdf)
AD2026-014154	01 Verzoek plaatsing op de monumentenlijst Heemschut.pdf (pdf)
AD2026-023395	04 Contour Kraaipanbuurt_20260309.pdf (pdf)

Uitslag

A Akkoord